

YUCOM

Komiteo pravniko za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, 11000 Beograd, Republika Srbija Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.rs

Kršenje ljudskih prava i demokratije **Sistem za rano upozoravanje** **Newsletter No. 33**

Na zahtev *Srpske pravoslavne crkve* (SPC), u sredu 4.marta 2009. godine Vlada Srbije je iz skupštinske procedure povukla Zakon o zabrani diskriminacije.

Osim što predstavlja uslov za stavljanje Srbije na „belu šengensku listu“, ovaj Zakon predstavlja jedan od suštinski najvažnijih zakona za dalji razvoj demokratije, poštovanje ljudskih, građanskih i manjinskih prava, promenu vrednosnog sistema i prihvatanje jednakosti i ravnopravnosti kao uslova funkcionisanja sistema. Ovaj zakon predstavlja i usaglašavanje srpskog zakonodavstva sa standardima predviđenim u brojnim međunarodnim dokumentima i Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima.

Zakon protiv diskriminacije čeka usvajanje već pune četiri godine, za koje vreme je prošao najširu javnu raspravu, uz često veoma suprotstavljene stavove. Vlada Srbije ga je konačno usvojila 18. februara 2009. godine, nakon što je prošao zakonom propisanu regularnu proceduru rasprave u nadležnim odborima Skupštine (Odbor za zakonodavstvo i Odbor za evropske integracije), i kao predlog zakona podnela ga na usvajanje Skupštini Srbije. Zakon je bio dostavljen svim ministarstvima i svi stavovi su usaglašeni. Zakon je u nadležnosti Ministarstva rada i socijalne politike, na čijem je čelu ministar **Rasim Ljajić**, koji je povodom povlačenja Zakona izjavio da ga u vezi povlačenja predloga niko nije pitao pod izgovorom „da je bio nedostupan“. Predlog zakona je, naime, povučen na jednoj od čuvenih fantomskih telefonskih sednica Vlade koje se obično „održavaju“ u urgentnim situacijama, kada se fingiraju sednice vlade, a zapravo se radi o neregularnim političkim zahtevima i merama.

Srpska pravoslavna crkva je potvrdila je da je uputila primedbe na Zakon protiv diskriminacije, koji je Vlada zbog toga povukla iz skupštinske procedure, kao i da se pismom obratila Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, uz saglasnost Beogradske nadbiskupije Katoličke crkve, Islamske zajednice Srbije, Evangelističke crkve i drugih verskih zajednica.

Do javnosti je doprlo, ukoliko je to uopšte bitno, da je Crkva naročito „nezadovoljna“ članovima 18. i 21., koji se odnose na mogućnost promene verskih uverenja, odnosno

YUCOM

Komiteo pravniko za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, 11000 Beograd, Republika Srbija Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.rs

rodni identitet i seksualno opredeljenje, mada ministar **Rasim Ljajić** tvrdi da je za Srpsku pravoslavnu crkvu sporan ceo Zakon. Kabinet predsednika Vlade je samo kratko saopštio da se na izmenama zakona radi ubrzano, „jer je reč o izuzetno važnom zakonu iz seta čije je usvajanje preduslov za stavljanje Srbije na belu šengensku listu“.

Internet medij *e-novine* piše 5. marta da je vladika **Irinej Bulović** u ime SPC kontaktirao sa kabinetom predsednika Srbije, nakon čega je predlog antidiskriminacionog zakona po hitnom postupku povučen iz procedure.

Na sednici Skupštine, prvog redovnog zasedanja 5. marta 2009. godine, na povlačenje Zakona na zahtev Crkve negativno su reagovali nezavisni poslanik **Vladan Batić**, šef poslaničke grupe manjina **Balint Pastor**, poslanik *Liberalno-demokratske partije* **Ivan Andrić**. Dok je **Tomislav Nikolić**, šef poslaničke grupe *Napred Srbijo* (odvojeni deo *Srpske Radikalne stranke*) rekao „da ne dozvoljava da u Skupštini neko omalovažava velikodostojnike Srpske pravoslavne crkve“, a **Dragan Marković-Palma**, poslanik grupe SPS-PUPS-JS (koalicionog partnera vladajuće *Demokratske stranke* – DS), u skupštinskoj raspravi naglasio da „ako homoseksualci treba Srbiju da vode u Evropu, onda treba da ostanemo u Srbiji i da čuvamo ovce“.

Protiv povlačenja Zakona iz skupštinske procedure reagovala su brojne NVO kao što su: *Beogradski centar za ljudska prava*, *Koalicija protiv diskriminacije*, *Gej-strejt alijansa*, *Žene u crnom*, *Inicijativa mladih za ljudska prava*, *Anti-trafiking centar*, *Mreža odbora za ljudska prava*, *Koalicija za sekularnu državu*, *YUCOM*, *Helsinški odbor za ljudska prava* i mnoge druge.

Od stranaka povlačenje zakona su osudile *Liberalno demokratska partija* (LDP) i *Socijaldemokratska unija* (SDU). Zaštitnik Građana **Saša Janković** je istakao da su „demokratske procedure i institucionalni mehanizmi, u ovom slučaju, obezvređeni na štetu građana i njihovih prava, ne samo na zaštitu od diskriminacije ... već i na odgovorno i transparentno vršenje vlasti“.

Državni sekretar u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava **Marko Karadžić** rekao je da to Ministarstvo neće dopustiti da se predlog sada promeni, već će insistirati na usvajanju u predloženom obliku, kao i da „nijedan pojedinac ili grupa nema mogućnost da menja proceduru po kojoj se donose zakoni“.

Povlačenje iz finalne faze skupštinske procedure zakona koji je prošao regularnu proceduru za usvajanje i jedan je od retkih zakona koji su prošli i najširu javnu

YUCOM

Komiteet pravnika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, 11000 Beograd, Republika Srbija Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.rs

raspravu, predstavlja najozbiljniji udar na nezavisnost institucija Srbije od nelegalnog uticaja ne samo SPC, nego i ostalih centara moći. Nekoliko činjenica pokazuje da je u Srbiji uticaj neformalnih centara moći još uvek jači nego autoritet regularnih i legitimnih institucija. Čuvane „telefonske sednice“ su se i do sada održavale u najkriznijim situacijama, kada je trebalo da se izbegne institucionalno rešavanje pitanja koja su se smatrala politički osetljivim i pokazale su se kao najbolje sredstvo za rušenje i ono malo autoriteta koje Vlada Srbije ima.

Srpska pravoslavna crkva, kao jedna od nesumnjivo najuticajnih institucija u Srbiji, i do sada je pokazala da ima veću moć nego što joj po zakonima i Ustavu Srbije pripada, ali nikada do sada nije pribegla javnom pokazivanju moći da je jača i od države i od legalnih institucija. Međutim, krivica za ovo protivustavno ponašanje i direktno podiranje načela o sekularnosti države ne leži na Crkvi. Njeno je da pokuša, a na državnim organima je da odgovorno prihvate svoju ulogu i da bilo kom centru moći, pa makar to bila i najmoćnija organizacija u državi, kaže da niko ne sme da krši Ustav i zakone ove države. Sva odgovornost za povlačenje zakona iz legalne procedure leži na Vladi Srbije, i civilno društvo, uključujući i političke partije, treba da se suprotstave ovom puču koji je izvela Crkva, a Vlada Srbije prihvatila.

PROGNOZA:

Svi su izgledi da će se problem usvajanja Zakona protiv diskriminacije svesti na pitanje stavljanja Srbije na „belu šengensku listu“ pri čemu treba očekivati da se Vlada fundamentalna ljudska prava kao što je pravo na rodni identitet i slobodno izražavanje seksualne orijentacije ili sloboda ubeđenja i verovanja svesno žrtvovati u ime interesa građana da se ukinu vize za putovanja u zemlje EU.

Prilog: „Sporni“ članovi zakona protiv diskriminacije

Član 18

„Diskriminacija postoji ako se postupa protivno načelu slobodnog ispoljavanja vere ili uverenja, odnosno ako se licu ili grupi lica uskraćuje pravo na sticanje, održavanje, izražavanje i promenu vere ili uverenja, kao i pravo da privatno ili javno iznese svoja uverenja, u skladu sa zakonom“.

YUCOM

Komiteo pravniko za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, 11000 Beograd, Republika Srbija Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.rs

Član 21

“Rodni identitet i seksualna orijentacija je privatna stvar i niko ne može biti pozvan da se javno izjasni o svom rodnom identitetu i seksualnoj orijentaciji. Svako ima pravo da izrazi svoj rodni identitet i seksualnu orijentaciju, a diskriminatorско postupanje zbog izražavanja rodnog identiteta i seksualne orijentacije je zabranjen.

Sloboda izražavanja rodnog identiteta i seksualne orijentacije odnose se i na slučajeve transseksualnosti”.